

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 10:30 uur d.d. 11 juni – 11:00 uur d.d. 14 juni

5.1.2e Directie Communicatie Vragen? Mail naar 5.1.2e@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden van getroffen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting en karakterisering van de berichtgeving

- Nu de vaccinatiecampagne op stoom is en het aantal besmettingen voor het eerst sinds september vorig jaar onder de signaalwaarde zit vragen media zich af hoe we dit punt hebben bereikt, terwijl nog geen twee maanden geleden 'alle seinen op rood stonden' (Volkskrant). In de verklaring krijgen vaccins de belangrijkste rol toebedeeld. Ook is er nog meer goed nieuws nu festivals vanaf juli weer door kunnen gaan waardoor er wordt vooruitgeblikt op een 'mondkapjesloze festivalzomer' (Trouw) en 'Feesten zonder afstand houden' (RTL). Tenslotte kleurt Nederland vanaf afgelopen weekend oranje waarbij in beeld wordt gebracht hoe Nederlanders met de huidige maatregelen het EK vierden.
- AD stelt vanochtend dat de zoektocht naar de 'precieze oorzaak' van het overlijden na vaccinatie 'heel stroef' verloopt en dat nabestaanden een 'moeizame weg' moeten afleggen om antwoorden te krijgen. In een reportage vertelt een familie dat hun moeder na vaccinatie is overleden en dat zij, in hun beleving, worden tegengewerkt in de zoektocht naar de doodsoorzaak: "Je moet alles zelf doen, weerstand overwinnen, terwijl ik denk: als je een bevolking massaal vaccineert en er gebeurt zoiets, dan wil je het als overheid en medische wetenschap toch juist tot op de bodem uitzoeken?" In een reactie benadrukt Lareb-directeur Agnes Kant dat overlijden ná vaccinatie niet betekent dat een bijwerking van het vaccin de doodsoorzaak is. Wel erkent Kant dat Lareb geregeld niet alle informatie krijgt die bruikbaar is om de oorzaak van overlijden of andere bijwerkingen te achterhalen. "Er wordt bij overlijden vaak ook geen obductie gedaan. Dat maakt het lastig voor ons om goed inzicht te krijgen."
- De bekendmaking van de vrije keuze voor het Janssen-vaccin afgelopen vrijdag kon in ieder geval op steun rekenen van D66-Kamerlid Jan Paternotte. Hij noemde het "een mooie dag" met de keuzevrijheid voor Janssen. Daarnaast zei PvdA-Kamerlid Atje Kuiken ook dat het mooi is dat er nog meer mensen voor de zomer klaar zijn dankzij 1 vaccinatie van het Janssen-vaccin. De reacties op social media zijn wisselend. Een groep stelt dat mensen zieker zouden worden van de bijwerkingen van Janssen. Daarnaast geeft een andere groep aan blij te zijn dat mensen nu maar 1 prik hoeven te halen, onder andere omdat dit beter uitkomt voor hun vakantie.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

- Voor het eerst sinds 13 september vorig is het aantal besmettingen onder de signaalwaarde gekomen.

Informatiebehoefte

- FD stelt dat testaanbieders van coronatesten 'koortsachtig' hun capaciteit opschroeven, terwijl er slechts mondjesmaat evenementen zijn waar massaal testen aan de orde is. Dit kan doordat testbedrijven van opdrachtgever Stichting Open Nederland een vaste vergoeding krijgen per testhokje per dag. Van dit geld moet de testlocatie het personeel, tests en andere variabele kosten betalen. Een locatie zonder personeel komt volgens de krant zo snel uit de kosten. Zo is niets doen een verdienmodel geworden volgens het FD.
- Bedrijven en personen die belangeloos hielpen bij de non-profit stichting van Sywert van Lienden beraden zich op vervolgstappen nu blijkt dat Van Lienden hiermee miljoenen verdiende.
- NOS publiceert de lijst van de 25 duurste 'coronadeals' van het ministerie van VWS. De duurste deal is die met het LCH, gevolg door alles rondom coronatests, het vaccineren en ten slotte de uitgaves voor de GGD.
- Volkskrant somt de zeven 'lessen' op die we tot nu toe hebben geleerd over de vaccins: 1) De vaccins werken belachelijk goed. 2) Eén prik tart de logica in positieve zin. 3) Goed voor ouderen, maar voor de alleroudsten wat minder. 4) De vaccins houden het uit tegen de varianten - nóg wel. 5) Vaccins beschermen ook tegen overdracht. 6) De bijwerkingen: Pfizer winnaar, maar 15 minuten wachten niet voor niets. 7) Prikken combineren kan zin hebben (maar zeker is het nog niet).
- Trouw beantwoordt de vraag waarom de toegangstesten nog nodig zijn nu steeds meer mensen gevaccineerd zijn.
- Via de corporate kanalen van VWS Vragen over hoe het nu precies zit met het gele boekje, reizen met een vaccinatie en of het nodig is om te testen als je bent gevaccineerd.
- Via de corporate kanalen van VWS vraagt men zich af of ze hun vaccinatieafpraak nog kunnen wijzigen van Pfizer/Moderna naar Janssen en hoe ze dat moeten doen nu het vanaf 20 juni mogelijk is om te kiezen voor het Janssen-vaccin?

Buitenland

- Vandaag wordt bekend of de versoepelingen in het Verenigd Koninkrijk kunnen doorgaan vanwege het stijgende aantal ziekenhuisopnames. Bronnen zeggen dat de versoepelingen met vier weken worden uitgesteld.

- Het NRC beschrijft de situatie in Suriname en stelt dat er een grote groep Surinamers ook wantrouwend is richting de vaccins en meer vertrouwen heeft in de zogeheten 'oso dresi': natuurlijke middelen van planten en kruiden.
- Het EMA heeft 'miljoenen' dosis van het Janssen-vaccin afgekeurd. Deze vaccins zijn in een fabriek in Baltimore gemaakt waar de vaccins door een productiefout mogelijk vervuild zijn.
- EMA-bestuurder Marco Cavaleri stelt dat het inenten met AstraZeneca voor alle leeftijden zou kunnen worden stopgezet als er voldoende alternatieve vaccins zijn.
- De G7 gaat het komende jaar een miljard coronavaccins schenken aan armere landen.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- -

Betekenisgeving

- De bekendmaking van de vrije keuze voor het Janssen-vaccin afgelopen vrijdag kon in ieder geval op steun rekenen van **D66-Kamerlid Jan Paternotte**. Hij noemde het "een mooie dag" met de keuzevrijheid voor Janssen. Daarnaast zei **PvdA-Kamerlid Atje Kuiken** ook dat het mooi is dat er nog meer mensen voor de zomer klaar zijn dankzij 1 vaccinatie van het Janssen-vaccin. In de podcast Virusfeiten op Radio 1 vertellen Marion Koopmans en Diederik Gommers over de voor- en nadelen van Janssen en waar je op moet letten als je Janssen overweegt. O.a. reacties van algemeen publiek op social media dat mensen zieker zouden worden van de bijwerkingen van Janssen. Maar daarnaast ook positieve reacties dat mensen nu maar 1 prik hoeven te halen en dit beter uitkomt i.v.m. hun vakantie.
- Volkskrant stelt dat het virus 'definitief op zijn retour lijkt' en dat het einde van het mondkapje nabij is nu het aantal besmettingen onder de signaalwaarde zit. Terwijl nog geen twee maanden geleden 'alle seinen op rood stonden' lijkt volgens de krant 'niets de voorgenomen versoepelingen per 30 juni in de weg te staan'. Het mooie weer, maar vooral het vaccineren hebben voor deze snelle omslag gezorgd en, mochten de nieuwe, besmettelijkere varianten niet al te veel roet in het eten gooien, is het volgens de krant zeer waarschijnlijk dat het aantal meldingen spoedig elke dag onder de signaalwaarde zal zijn.
- Volop aandacht dit weekend voor de start van het EK in de media en op social media. Mensen kijken op verschillende manieren naar de EK-duels nu grote evenementen in de kroeg nog niet mogelijk zijn: "De straat vol met vlaggetjes en de buitenkoelkast bij de hand" kopt Trouw. En volgens het NRC kan het EK wellicht het 'symbool van de grote heropening' worden voor een nieuw begin.
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge geeft men aan de infographic over stap 4 uit het openingsplan onduidelijk is. Hierin staat dat er voor een toegangsbewijs een recente test of een vaccinatie- of herstelbewijs van maximaal 6 maanden oud nodig is. Mensen lezen hierin dat niet alleen het herstelbewijs maar 6 maanden geldig is, maar ook het vaccinatiebewijs.

Vaccinatiecampagne – overlijden na vaccinatie

- Aan de hand van een reportage stelt AD dat de zoektocht naar de 'precieze oorzaak' van het overlijden na vaccinatie 'heel stroef' verloopt en dat nabestaanden een 'moeizame weg' moeten afleggen om antwoorden te krijgen. Een familie vertelt dat hun moeder na vaccinatie is overleden. De moeder had een medische geschiedenis, zo was ze genezen verklaard van kanker, maar onderging ze nog immunotherapie. De familie geeft aan dat ze, in hun beleving, worden tegengewerkt in de zoektocht naar de doodsoorzaak: "Je moet alles zelf doen, weerstand overwinnen, terwijl ik denk: als je een bevolking massaal vaccineert en er gebeurt zoiets, dan wil je het als overheid en medische wetenschap toch juist tot op de bodem uitzoeken?" De gebeurtenissen zorgen bij de familie voor twijfels over vaccinatie, niet omdat ze tegen het vaccin zijn, maar omdat ze vinden dat er beter met dit soort signalen om moet worden gegaan: "We merken dat als je dit verhaal vertelt, je meteen in het anti-coronakamp terecht lijkt te komen. We zijn geen corona-ontkenner, maar ook niet meteen volgzaam schapen".
- In reactie stelt **oncoloog Liesbeth de Vries (UMCG)** dat tot op heden niet blijkt dat mensen die behandeld worden voor kanker een verhoogde kans hebben op complicaties door coronavaccinatie.
- **Lareb-directeur Agnes Kant** benadrukt dat overlijden ná vaccinatie niet betekent dat een bijwerking van het vaccin de doodsoorzaak is. Wel erkent Kant dat Lareb geregeld niet alle informatie krijgt die bruikbaar is om de oorzaak van overlijden of andere bijwerkingen te achterhalen. "Er wordt bij overlijden vaak ook geen obductie gedaan. Dat maakt het lastig voor ons om goed inzicht te krijgen."

Vaccinatiecampagne – wel of niet vaccineren

- AD bespreekt de discussie over het wel of niet nemen van een vaccin en stelt aan de hand van gesprekken met experts uit verschillende hoeken hoe die discussie de samenleving 'splijt'. **Hoogleraar risicocommunicatie en volksgezondheid Daniëlle Timmermans (VUmc)** stelt daarbij dat het beeld van een homogene groep vaccinweigerers die allen om dezelfde reden een vaccin weigeren fout is. Zo bestaat deze groep volgens Timmermans onder andere uit "gelovigen die vinden dat je niet in Gods werk mag ingrijpen, ongelovigen die altijd al kritisch over vaccinaties zijn, mensen die bang zijn voor de bijwerkingen, mensen die zich zorgen maken over de grote macht van de overheid en ga zo maar door". **Hoogleraar psychologie Paul van Lange (Vrije Universiteit)** vult aan en stelt dat er drie groepen vaccinweigerers te onderscheiden zijn. "Het zijn óf mensen die uit principe niet willen, óf mensen die uit angst voor risico's op de lange termijn niet willen, óf mensen die nog twijfelen. Die twijfel gaat dan vooral over de bijwerkingen. Hoewel de bijwerkingen mathematisch en rationeel verwaarloosbaar zijn, voelen mensen dat niet zo." De discussies over het wel

of niet vaccineren zijn volgens de experts vaak heftig en kunnen zorgen voor een 'splitsing' in de samenleving. Volgens **familiepsycholoog Dave Niks** komt dit doordat we in een tijd leven van 'ongekende angst en onzekerheid' waardoor het moeilijk is om rustig te praten over een zwaar onderwerp als dit. Daarbij komt volgens **hoogleraar psychologie Carsten de Dreu (Universiteit Leiden)** dat weigeraars soms ten onrechte in een hokje belanden wat voor meer boosheid zorgt. Volgens Timmermans raken de discussies daarnaast ook verhit dat ze de normen en waarden van mensen raken. Uiteindelijk zullen volgens Van Lange veel twijfelaars toch overstag gaan doordat velen zullen denken 'als iedereen het neemt, doe ik het ook'. Ook **hoogleraar sociale psychologie en empirische rechtswetenschap Kees van den Bos (UU)** denkt dat het aantal twijfelaars zal slinken. "Maar de voorlichting kan dan wel wat beter. Zo doet de overheid er goed aan serieus op alle onzekerheden in te gaan. En ervoor te zorgen dat de informatie wat minder technisch is. Het zou ook een prima plan zijn om met bussen naar wijken te gaan waar veel weigeraars wonen om ze daar te informeren én direct te prikken, als mensen dat willen."

Buitenland

- Nu de vaccinatiecampagne in Nederland goed verloopt verschuift de aandacht van de media naar de grote verschillen in het aantal vaccinaties tussen continenten. De toegezegde miljard vaccins van de G7 valt volgens de WHO in het niet bij de elf miljard doses die volgens hen nodig zijn. Het NRC schrijft bijvoorbeeld dat de G7 de 'slepende' patenten discussie overbodig wil maken door te beloven heel veel vaccins te leveren. En het AD kopt: "Er zit iets goed scheef in het vaccineren van de hele wereld." Adviseur van de hoge vertegenwoordiger van de Afrikaanse Unie Faten Aggad zegt over de situatie in Afrika dat er niet op de juiste manier aan een oplossing gewerkt wordt. Zo noemt ze de Giro555 actie 'solidair' maar vind ze dat het juist de vooroordelen over Afrika bevestigt. "Geld is niet het probleem, maar het egoïstische inkoopbeleid van de Rijke landen, waaronder ook Nederland door te 'hamsteren' en hun onwil patenten op te schorten,"
- Volgens het NRC blijft vakantie nog steeds 'reizen in de mist', mede ook omdat de coronacheck-app nog niet gereed is en landen uiteindelijk zelf nog steeds in de lead zijn om toegangsregels te veranderen. Ook FD noemt het een 'race tegen de klok' om de invoering van het 'coronapaspoort' op 1 juli geregeld te hebben.